

Politika na náměstí

Vzdělávací cíl: Žáci se na základě analýzy fotografie Václavského náměstí vyzdobeného u příležitosti narozenin J. V. Stalina roku 1949 zamýšlejí nad odrazem politických událostí ve veřejném prostoru města.

Klíčová slova: Československo 50. léta, propaganda, dějiny ve veřejném prostoru, trvání a změna, otevíráme otázku

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (5 min.)

Prohlížení fotografie s pomocí lupy a četba popisky.

2 POPIS FOTOGRAFIE (5 min.)

Označování a popis prvků vztahujících se k politické události (červeně) a ostatních důležitých prvků (modře).

(i) Fotografie zachycuje část výzdoby Václavského náměstí v Praze u příležitosti oslav 70. narozenin J. V. Stalina v prosinci 1949. Tato událost se v ČSR i dalších státech čerstvě zformovaného východního bloku stala předmětem masových oslav.

Žáci mohou červeně označit jednotlivé části slavnostní výzdoby (oslavné nápisy a hesla, číslovka 70, Stalinovy portréty, letopočty 1879 a 1949, československé a sovětské vlajky a prapory, pěticípá hvězda). Modře mohou naopak označit samotné domy a prvky související s jejich funkcí (nápisy označující hotel, kino, cukrárnu, kavárnu, knihkupectví) nebo s provozem na náměstí (zaparkované automobily, telefonní budka).

3 SHRNUTÍ ANALÝZY (10 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy fotografie shrnují popsané změny. Odpovídají do textových polí na otázky: ? V čem se náměstí v důsledku oslav proměnilo?

? Které prvky na náměstí zůstaly i během oslav nezměněné a proč?

Žáci při formulování odpovědi mohou využít internet (např. dohledávání zobrazených jmen a firem).

Fotografie nabízí kontrast slavnostní výzdoby, která již plně odráží novou politickou situaci po Únoru 1948, a přetrvávajícího „předrevolučního“ vzhledu náměstí a jednotlivých domů (architektura z období 19. století a první republiky, reklamy teprve postupně znárodňovaných firem a živností).

(i) Prvorepublikový hotel Juliš (nazván podle majitele, cukráře Karla Juliše) byl roku 1948 znárodněn a přejmenován na Tatra. Fotografie však dokládá, že původní podoba fasády přetrvala ještě nějakou dobu po této oficiální změně.

4 FORMULOVÁNÍ VLASTNÍCH OTÁZEK (5 min.)

Žáci odpovídají do textového pole na závěrečnou otázku: ? Co byste se chtěli dozvědět o životě na Václavském náměstí v roce 1949?

Otázka poskytuje žákům možnost vyjádřit se k jakýmkoli motivům, které pro ně při popisu fotografie byly zajímavé, nejasné apod. Formulují vlastní otázky ke zkoumanému prameni, které učitel může využít k navazující diskusi či k výkladu o změnách v ČSR po únoru 1948.

Cvičení otevírá prostor i k obecnějšímu zamyšlení nad dynamikou politických změn, které se v prostoru měst a obcí mohou projevit různými způsoby (dočasně i dlouhodobě) a musí se většinou vyrovnávat s pozůstatky starších historických období.

Další možnosti zapojení do výkladu:

- a) Učitel může žáky dalšími otázkami vést k hlubší reflexi dobového kontextu (změna politické situace po roce 1948; role Stalina a Sovětského svazu při osvobození ČSR; vztah mezi politikou a každodenností; různá intenzita oslav napříč regiony podle velikosti a významu konkrétního města). Jaký význam mohly oslavy mít pro běžné obyvatele města? Proč byly Stalinovy narozeniny tak velkolepě oslavovány? Myslíte, že byla podobným způsobem vyzdobena také další města?
K dokreslení způsobu, jakým byla událost oficiálně prezentována, lze využít dobový popis fotografie: „V den 70. narozenin generalissima J. V. Stalina se Praha oděla do slavnostního hávu. Střed města, všechny hlavní třídy a náměstí tonou v záplavě československých vlajek a zástav. Portály domů jsou vyzdobeny velkými portréty generalissima Stalina a nápisy, vyjadřujícími lásku českého a slovenského pracujícího lidu k velkému učiteli a příteli našich národů.“ Podobnou roli může plnit úryvek z dobového [filmového týdeníku](#).
- b) Učitel může téma vztáhnout k hodnotám, které jsou manifestovány v současném veřejném prostoru. Při jakých příležitostech se s výzdobou náměstí a ulic můžeme setkat dnes? (sportovní utkání, volby, státní svátky a výročí, ale také velkoplošné reklamní kampaně)